

Sygn. akt II UK 329/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)
SSN Beata Gudowska (sprawozdawca)
SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku M. N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o podstawę wymiaru zasiłku chorobowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 września 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Okręgowego w E.
z dnia 28 listopada 2014 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w punktach II i III i przekazuje
sprawę Sądowi Okręgowemu w E. do ponownego rozpoznania i
orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w E., IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację M. N. od wyroku Sądu Rejonowego w E. z dnia 27 maja 2014 r., oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń

Spółecznych z dnia 17 stycznia 2014 r. w przedmiocie ustalenia podstawy wymiaru zasiłku chorobowego za okres:

- od dnia 8 do 14 października 2013 r. w kwocie 8.063,23 zł,
- od dnia 15 października do dnia 13 listopada 2013 r. w kwocie 3.612,51 zł,
- a od dnia 14 listopada do dnia 22 grudnia 2013 r. w kwocie 1.922,37 zł.

Organ rentowy uwzględnił, że w czasie przed powstaniem niezdolności do pracy, w okresie od dnia 8 do 14 października 2013 r. ubezpieczona nie uzyskiwała przychodu przez pełne 12 miesięcy, więc wysokość zasiłku za ten okres została ustalona na podstawie art. 36 ust. 2 w związku z art. 48 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 372; dalej „ustawa”), od zadeklarowanego przychodu z sierpnia 2013 r., wynoszącego 9.350,13 zł. Od dnia 15 października 2013 r. do dnia 13 listopada 2013 r. ubezpieczona zgłosiła zawieszenie działalności gospodarczej, w związku z czym utraciła tytuł ubezpieczenia, więc podstawa wymiaru zasiłku chorobowego została obliczona na podstawie art. 46 w związku z art. 48 ust 2 ustawy w wysokości ustalonej od podstawy wymiaru w kwocie równej 100% przeciętnego wynagrodzenia (3.612,51 zł). Po wznowieniu z dniem 14 listopada 2013 r. działalności gospodarczej zasiłek chorobowy ustalono na podstawie art. 49 ust. 1 pkt 1 ustawy, od najniższej miesięcznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe za miesiąc, w którym powstało prawo do zasiłku, po odliczeniu kwoty odpowiadającej 13,71% podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe, przyjmując że niezdolność ubezpieczonej do pracy powstała przed upływem pełnego miesiąca kalendarzowego ubezpieczenia chorobowego.

Sąd drugiej instancji nie podzielił stanowiska prawnego skarżącej co do możliwości rozpoznania jej sprawy zgodnie z wykładnią art. 48 ust. 1 w związku z art. 4 ust. 2 ustawy przyjętą w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2008 r., I UZP 5/08 (OSNP 2009 nr 5-6, poz. 70), uwzględniającą, że jeżeli przerwy w podleganiu ubezpieczeniu chorobowemu nie przekraczały 30 dni, to przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego ubezpieczonemu niebędącemu pracownikiem według przychodu z 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do

pracy, uwzględnia się przychód z tego okresu nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego w rozumieniu art. 4 ust. 2 ustawy. Stwierdził, że - stosownie do art. 4 ust. 1 ustawy - z czasowym zaprzestaniem prowadzenia działalności gospodarczej związana jest przerwa w opłacaniu składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, oraz uwzględnił, iż na skutek zawieszenia działalności gospodarczej zachodzi przerwa w ubezpieczeniu stanowiąca podstawę do ponownego wyliczenia składki na czas zawieszenia działalności (art. 46 ustawy w związku z art. 36a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.) oraz na nowo po wznowieniu działalności (art. 49 ust. 1 pkt 1 ustawy).

Skarga kasacyjna ubezpieczonej została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego - art. 43 w związku z art. 48 ust. 2 ustawy przez niewłaściwe zastosowanie i ustalenie na nowo podstawy wymiaru zasiłku chorobowego, mimo że między okresami pobierania zasiłku chorobowego nie było żadnej przerwy, a w związku z tym niewłaściwe zastosowanie art. 46 w związku z art. 48 ust. 2 ustawy polegające na błędnym ustaleniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego za okres od dnia 15 października 2013 r. do dnia 13 listopada 2013 r. w kwocie 3.612,51 zł, oraz naruszenie art. 49 ust. 1 pkt 1 ustawy przez błędne ustalenie podstawy wymiaru zasiłku chorobowego za okres po dniu 14 listopada 2013 r. w kwocie 1.922,37 zł.

Skarżąca podniosła, że jako osoba fizyczna prowadzi działalność gospodarczą od dnia 10 lipca 2013 r. i od tego czasu odprowadzała najwyższe składki na ubezpieczenie chorobowe w wysokości 250% średniego miesięcznego wynagrodzenia za pracę. Do pracy była nieprzerwanie niezdolna od dnia 27 września do 22 grudnia 2013 r., przy czym prawo do zasiłku chorobowego uzyskała po upływie okresu wyczekiwania, tj. w dniu 8 października 2013 r. W ocenie skarżącej, w tym bezspornym stanie faktycznym powinien być zastosowany art. 43 ustawy stanowiący o nieustalaniu nowej podstawy wymiaru zasiłku, gdy między okresami pobierania zasiłków zarówno tego samego rodzaju, jak i innego rodzaju nie było przerwy albo przerwa była krótsza niż trzy miesiące kalendarzowe. Ponowiła zarzut błędnego zastosowania art. 46 w związku z art. 48 ust. 2 ustawy, wskazując, że jeżeli przerwa w podleganiu obowiązkowi składkowemu nie

przekroczyła 30 dni, uznaje się, że 90-dniowy okres nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego nie uległ przerwaniu i do podstawy obliczenia kwoty należnego zasiłku uwzględnia się zadeklarowany przychód za miesiące poprzedzające zawieszenie działalności oraz art. 4 ust. 2 ustawy przez przyjęcie, że doszło do przerwania okresu podlegania ubezpieczeniu chorobowemu i wyliczenie podstawy wymiaru zasiłku bez uwzględnienia stanowiska Sądu Najwyższego przyjętego w uchwale z dnia 12 września 2008 r., I UZP 5/08 (OSNP 2009 nr 5-6, poz. 70).

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania lub o jego uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy przez zasądzenie na jej rzecz kwoty wynikającej z poprawnie ustalonej podstawy zasiłku chorobowego, tj. kwoty 12.333,16 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawę wymiaru zasiłku chorobowego ubezpieczonego niebędącego pracownikiem ustala się na zasadach określonych w art. 48-50 i odpowiednio stosowanych art. 36 ust. 2-4, art. 38 ust. 1, art. 42, 43 i 46, z zastrzeżeniem art. 49 i 50. Stosownie do tych przepisów, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego stanowi przeciętny miesięczny przychód za pełne miesiące kalendarzowe ubezpieczenia. Szczególne zasady ustalania podstawy wymiaru zasiłku obowiązują, gdy niezdolność do pracy powstała w pierwszym miesiącu kalendarzowym ubezpieczenia chorobowego (art. 49 ustawy) oraz po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego (art. 46 ustawy).

Obowiązuje zasada, że podstawę wymiaru zasiłku chorobowego ustala się odrębnie dla każdego okresu niezdolności do pracy oraz według reguł dotyczących tytułu ubezpieczenia chorobowego, z którego ubezpieczony wywodzi uprawnienia (art. 46, 48 ust. 1 i art. 49 ustawy). Wyjątkiem przewidzianym w art. 43 ustawy, jest nieustalenie na nowo podstawy wymiaru świadczenia, jeżeli między okresami pobierania zasiłków (zarówno tego samego, jak i innego rodzaju) nie było przerwy albo przerwa była krótsza niż trzy miesiące kalendarzowe.

Rozstrzygając, czy w razie ustania tytułu ubezpieczenia chorobowego ze względu na zawieszenie działalności gospodarczej podstawa wymiaru zasiłku

powinna doznać ograniczenia i nie przewyższać kwoty przeciętnego wynagrodzenia, zgodnie z art. 46 w związku z 48 ust. 2 ustawy, czy też – stosownie do wyводу skargi kasacyjnej – na podstawie art. 43 w związku z 48 ust. 2 ustawy, powinna to być wartość niezmienna, ustalona wcześniej na podstawie przychodu z jednego miesiąca ubezpieczenia, należy uznać za prawidłowe zastosowanie art. 43 ustawy, w każdym wypadku, gdy niezdolność do pracy była w rozumieniu tego przepisu nieprzerwana i powstała w czasie ubezpieczenia (art. 6 ust. 1 ustawy). Przewiduje się wówczas utrwalenie wartości zasiłku chorobowego

To, że w czasie pobierania zasiłku chorobowego ubezpieczony z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej zgłosił jej zawieszenie jest oczywistym skutkiem niezdolności przedsiębiorcy do pracy w stopniu uzasadniającym pobieranie zasiłku chorobowego. Zdarzenie to nie może powodować żadnych ujemnych skutków w zakresie realizacji ubezpieczenia chorobowego w ramach określonych w art. 43 ustawy. Inaczej mówiąc, w czasie trwania okresu zasiłkowego, wysokość zasiłku, do którego prawo powstało w czasie ubezpieczenia, nie może podlegać weryfikacji z powodu krótkotrwałego ustania tytułu ubezpieczenia w trakcie jego nieprzerwanego pobierania.

Zasadą jest stabilność wysokości zasiłku chorobowego, skoro tylko w jednym wypadku przewiduje się jej korektę. Chodzi o art. 40 ustawy, który nie jest jednak przewidziany wśród zasad ustalania podstawy wymiaru zasiłków przysługujących ubezpieczonym niebędącym pracownikami (por. art. 48 ust. 2 ustawy). Brak tytułu ubezpieczenia w czasie zawieszenia działalności gospodarczej nie powoduje zmian w prawie lub wysokości zasiłku chorobowego, gdy do spełnienia ryzyka ubezpieczenia chorobowego, z którego jest wywodzone uprawnienie do świadczeń, doszło jeszcze w czasie trwania stosunku ubezpieczenia.

Wzruszeniu podstawy wymiaru zasiłku ustalonej w trakcie ubezpieczenia nie służy zastosowany w sprawie art. 46 ustawy, który przewiduje ustalenie podstawy zasiłku chorobowego z tytułu ryzyka ubezpieczenia chorobowego rozpoczynającego się po ustaniu tytułu ubezpieczenia. Dotyczy to powstania niezdolności do pracy nie później niż w ciągu 14 dni i trwającej nieprzerwanie co najmniej 30 dni (art. 7 ustawy).

Oczywiście, w czasie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej, o którym mowa w art. 14a ust. 1-1b dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 584), następuje ustanie obowiązku ubezpieczeń społecznych od dnia, w którym rozpoczyna się zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej, do dnia wznowienia wykonywania działalności. Za okres zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przedsiębiorca będący płatnikiem składek wyłącznie za siebie nie ma obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej oraz opłacania składek na ubezpieczenia społeczne. Odpowiednie stosowanie art. 43 ustawy do ubezpieczonych niebędących pracownikami (na podstawie art. 48 ust. 2 ustawy) oznacza jedynie, że w stosunku do tych osób podstawy wymiaru zasiłku nie ustala się ponownie, jeżeli między okresami pobierania zasiłków zarówno tego samego, jak i innego rodzaju nie było przerwy albo przerwa była krótsza niż trzy miesiące kalendarzowe.

Zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej nie rodzi po stronie ubezpieczonego przedsiębiorcy obowiązku wyrejestrowania się z ubezpieczeń społecznych, wznowienie zaś wykonywania tej działalności nie wymaga ponownego zgłoszenia do ubezpieczeń (art. 36a ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Ta okoliczność pozostaje na marginesie, skoro nie ma wpływu na wysokość zasiłku ustalonego wcześniej odpowiednio do wniesionej składki.

Ubezpieczenie chorobowe, choć przerwane na czas działalności gospodarczej, pozostaje po jej wznowieniu tym samym ubezpieczeniem, a zastosowanie art. 43 ustawy wprowadza konsekwencję utrzymywania się dotychczasowej podstawy wymiaru zasiłku. W odniesieniu do podstawy wymiaru zasiłku po ustaniu zawieszenia działalności gospodarczej nie ma odniesienia zastosowany w sprawie art. 49 ust. 1 pkt 1 ustawy, skoro nie zostało ustalone, że – jak stanowi ten przepis – niezdolność ubezpieczonej do pracy powstała przed upływem pełnego miesiąca kalendarzowego ubezpieczenia chorobowego. Ustalono natomiast, że trwała ona nieprzerwanie od dnia 27 września do 22 grudnia 2013 r. i powstała po nawiązaniu ubezpieczenia.

Trzeba zatem stwierdzić, że obniżenie podstawy wymiaru zasiłku należnego ubezpieczonej w okresie od dnia 15 października do dnia 13 listopada 2013 r. oraz w okresie po przywróceniu dotychczasowego tytułu ubezpieczenia oznacza - wobec braku jakiegokolwiek przerwy w pobieraniu świadczenia - niewłaściwe zastosowanie art. 46 i 49 ust. 1 pkt 1 ustawy, chociaż nie ze względu na postulowane w skardze kasacyjnej zastosowanie argumentacji opartej na art. 4 ustawy, gdyż uwzględniając stanowisko zajęte w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2008 r., I UZP 5/08, zasada wyrażona w tym przepisie nie odnosi się do ustalania podstawy wymiaru zasiłku chorobowego.

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w pkt II i III, przekazując sprawę Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

kc